

บทที่ 4

หลักการให้สินเชื่อการเกษตร

พื้นฐานสำคัญในการให้สินเชื่อการเกษตร มีอยู่ 2 ประการคือ

1. ความเชื่อถือซึ่งกันและกันระหว่างผู้ใหญ่และผู้เล็ก กล่าวคือเกษตรกรผู้ถูกต้องปฏิบัติตนให้สถาบันผู้เชื่อถือในความสามารถของตนว่าจะใช้เงินที่ได้ออกทางในอันที่จะเพิ่มผลผลิตและรายได้ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์รับผิดชอบในการชำระหนี้ ส่วนสถาบันผู้ใหญ่ต้องแสดงให้เห็นเกษตรกรเชื่อถือวาสถาบันเองต้องการช่วยเหลือเกษตรกร โดยมีหวังผลตอบแทนส่วนตัวจากเกษตรกร เหมือนกับพอกาเอกชนผู้ใหญ่อื่น ๆ หากแต่มีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนให้เกษตรกรมีฐานะดีขึ้น มีรายได้สูงขึ้น

2. จะต้องมีการเงินไว้ทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้และผู้ใหญ่ เนื่องจากสินเชื่อเป็นการนำเงินทุนของผู้ออกมาไหลวงหนาก่อนที่ผู้ใหญ่จะมีเงินไว้ใหญ่โต เขาจะต้องสะสมเงินไว้เพียงพอที่จะใหญ่ผู้ ในส่วนตัวของผู้เอง เมื่อไปกู้เงินมากก็ต้องเก็บออมเงินของคนขึ้นแทนเพื่อจะนำมาใช้คืนเงินออมของผู้ใหญ่ไปตามกำหนด

ด้วยเหตุผลทั้ง 2 ประการ ดังกล่าวนั้น จึงจะก่อให้เกิดการกู้ยืมหรือภาวะการมีสินเชื่อ (หนี้สิน) เกิดขึ้น

ลักษณะการดำเนินเกษตรกรรมในประเทศไทย

ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 2 ว่า กิจกรรมทางการเกษตรนั้นแตกต่างจากกิจกรรมทางพาณิชย์กรรมหรืออุตสาหกรรม ดังนั้น เมื่อเราพิจารณาในเรื่องการจัดการด้านเงินทุนเกี่ยวกับการเกษตรก็ย่อมมีลักษณะแตกต่างไปจากการบริหารเงินทุนด้านพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมหลายประการ ผู้บริหารงานการเงินหรือสถาบันการเงินผู้ใหญ่มักจะทราบถึงลักษณะสภาพการณ์และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเกษตรเป็นอย่างดี ก่อนที่จะพิจารณาให้เกษตรกรกู้ยืมไปทำทุน มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยในการให้สินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก

ถ้าเราพิจารณาดังลักษณะการดำเนินงานในประเทศแล้ว จะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดไรนาหรือฟาร์มอยู่ในรูปของเอกชน ต่างคนต่างทำมากกว่าจัดอยู่ในรูปของหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด ผู้ประกอบการหรือเกษตรกรผู้ประสงค์จะลงทุนเป็นเจ้าของคนเดียวมากกว่าจัดในรูปของธุรกิจเป็นห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทจำกัด การดำเนินงานโดยเอกชนนี้ก่อให้เกิดภาวะดังต่อไปนี้คือ

1.1 ความสามารถในการจัดการงานจำกัด ยิ่งในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่มีความรู้ทางการเกษตร ขาดทุนทรัพย์หรือเครื่องทุ่นแรงในการดำเนินงาน ก็ยอมเป็นการเกินกำลังที่เขาจะควบคุมและบริหารงานการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ต้องรับผิดชอบในหนี้สินโดยไม่จำกัด เนื่องจากดำเนินงานเพียงผู้เดียวจึงต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินทั้งหมดที่ตนก่อขึ้น

1.3 ไม่สามารถเพิ่มทุนได้เหมือนกับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ทำให้ขยายงานได้ช้า ในกรณีที่ตนมีทุนรอนน้อยก็ต้องไปกู้ยืมเอกชนภายนอกทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยสูง และยังเกิดการเสี่ยงภัยในฐานะผู้กู้อีกด้วย

1.4 อายุการดำเนินงานจำกัด โดยที่ประเภทและลักษณะของผลผลิตการเกษตรต่าง ๆ กันไป ส่วนใหญ่ผลิตเป็นฤดูกาลเริ่ม 1 เมษายนและสิ้นสุด 31 มีนาคม ของทุกปี เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้วซึ่งอยู่ในระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม เกษตรกรไทยส่วนใหญ่จะหยุดพักการผลิตเพื่อขายพืชผลในรอบฤดูการผลิตที่ผ่านมาพร้อมทั้งเตรียมหาทุนเพื่อใช้ผลิตในรอบฤดูใหม่ต่อไป การดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นการเสียเวลาและสิ้นเปลืองทรัพยากรแทนที่จะใช้ให้คุ้มค่าในช่วงเวลาที่ว่างอยู่ ก่อให้เกิดการไม่ประหยัด

1.5 รายได้นำไปใช้ในการดำรงชีพเป็นลำดับแรก ส่วนใหญ่แล้ว เกษตรกรในประเทศเราเป็นเกษตรกรชั้นเล็กหรือชั้นกลาง ซึ่งมีขนาดของไรนาไม่ใหญ่ การถือครองที่ดินในประเทศโดยเฉลี่ยครอบครัวหนึ่ง ประมาณ 25 ไร่¹ และในที่ดินจำนวนนี้ก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์เต็มที่

¹สำมะโนเกษตร 2506 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี้

และมีถึงร้อยละ 17 ที่ต้องเข้ามาจากผู้นอื่น² ฐานะทางเศรษฐกิจยากจน มีบางส่วนที่ทำการเกษตร เพื่อยังชีพ (Subsistence Farming) คือพอกินพอใช้ในครัวเรือน และบางส่วนทำเพื่อขายหรืออยู่ในข่ายกิจการค้าหรือทำการค้าขาย แต่ไม่ว่าจะเป็นแบบไหน รายได้ส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการดำรงชีพหรือการบริโภคเป็นส่วนใหญ่ จากการสำรวจและวิจัยของหลายสถาบันลงความเห็นว่าเกษตรกรนำเงินไปใช้ในการครองชีพประมาณ 30% ของรายได้หรือเงินทั้งหมด ซึ่งการใช้จ่ายในค่านนี้ก็ไม่ได้เกิดผลประโยชน์นอกเงาแต่ประการใด

1.6/ มีการออมน้อย แมว่าพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศจะเป็นเกษตรกร-ผู้สร้างเงินตราต่างประเทศในการขายสินค้ากับต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่เกษตรกรในบ้านเราก็ไม่ได้มีฐานะดีขึ้นแต่อย่างใด โดยส่วนใหญ่จะเสมอตัวหรือขาดทุน มีบางปีเท่านั้นที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย แต่ก็ไม่ได้เป็นจำนวนสูงนัก จึงทำให้เกิดการออมและการเพิ่มทุนน้อยกึ่งนั้น เมื่อเขาต้องการขยายงานและขาดทุนรอน ก็ต้องหันไปกู้ยืมจากเอกชนหรือสถาบันการเงิน

2./ การที่ไรนาหรือฟาร์มมีขนาดเล็กทำให้ยากแก่การใช้เทคนิค ทำฟาร์มแผนใหม่และใช้เงินทุนให้เกิดประสิทธิภาพเต็มที่ เช่นเดียวกับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก การที่มีกำลังผลิตน้อยแต่มีค่าใช้จ่ายคงที่สูง ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยสูง และยังไม่สะดวกและไม่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตด้วย

3. เงินทุนที่ใช้ในการก่อตั้งฟาร์มหนึ่ง ๆ ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ค่อนข้างต่ำมาก เงินทุนเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในสินทรัพย์ประจำซึ่งมีทั้งสิ่งหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าสินทรัพย์เหล่านี้หมุนเวียนโคจร ทำให้ทุนไปจมอยู่ในสินทรัพย์ ถ้าหากไม่ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่แล้วก็ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

² ในจำนวนเกษตรกรผู้เช่าที่ดินทำการเพาะปลูกทั่วประเทศ ปรากฏว่าที่ต้องจ่ายค่าเช่าเป็นเงินสดประมาณ 78% และที่จ่ายค่าเช่าเป็นผลผลิตประมาณ 82% อยู่ในภาคกลางทั้งสิ้น

4.7/ ลักษณะและประเภทของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งข้อแตกต่างในท้องที่ความอุดมสมบูรณ์ในเรื่อง ดิน, น้ำ, ภูมิอากาศ, สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ทำให้การลงทุนในเกษตรกรรมแตกต่างกัน ไม่สามารถถือแบบใดเป็นบันทึกฐานได้ จึงไม่สามารถพยากรณ์ ปริมาณ คุณภาพ และราคาผลผลิตได้ ก่อให้เกิดความเสียหายแตกต่างกันไปควย และการเสียหายนี้ก็ไม่อาจคาดคะเน หรือตั้งประกันความสูญเสียได้ เหมือนการผลิตทางคานอุตสาหกรรม

4.5. การควบคุมการผลิตทำได้จำกัด แม้จะมีอุปสงค์ในสินค้าหรือพืชผลชนิดนั้นมากมาย แต่ผู้ผลิตเองกลับไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้ง่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลตามข้อ 4 เมื่อควบคุมการผลิตไม่ได้ก็ควบคุมราคาผลผลิตไม่ได้ ราคาของผลผลิตขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของบังคับของรัฐบาล พ่อค้าคนกลาง และตลาด ผู้ผลิตไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตของตนเลย

จะเห็นได้ว่าการดำเนินเกษตรกรรมนั้นแตกต่างจากการอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมโดยสิ้นเชิง ข้อแตกต่างเหล่านี้เป็นตัวจำกัดขอบเขตหรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อของผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือสถาบันการเงินใด ๆ ก็ตามที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ควรจะได้มีการกำหนดมาเสียก่อนว่าลักษณะของสินเชื่อการเกษตรที่ดีเป็นอย่างไร แล้วจึงจะพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการให้สินเชื่อในภายหลัง สำหรับลักษณะของสินเชื่อการเกษตรที่ดีมีดังต่อไปนี้คือ

1. มีจำนวนเพียงพอ ที่จะสนองความต้องการของเกษตรกรจำนวนสินเชื่อนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ แต่ละชนิดของการประกอบการเกษตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้เงินกู้, ความเจริญของท้องถิ่น, ฤดูกาลผลิต, ขนาดของฟาร์มและผลผลิต, ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น, จำนวนหลักประกัน และอื่น ๆ
2. มีความมั่นคง แน่นอน สามารถสนองความต้องการสินเชื่อของเกษตรกรได้ตลอดไป ไม่แปรเปลี่ยนตามสภาพเศรษฐกิจ เนื่องจากฐานะของเกษตรกรไม่อำนวยที่จะออมเงินสะสมเป็นทุนของตนเองได้เพียงพอเหมือนธุรกิจอื่น ๆ
3. สินเชื่อการเกษตรที่ดี ควรจะมีลักษณะที่เหมาะสมกับกำหนดเวลาการใช้คืน ซึ่งจะเกี่ยวพันไปยังวัตถุประสงค์ในการกู้เงิน เช่นถ้ากู้เงินไปใช้ในการผลิตข้าวในฤดูกาลหนึ่ง จำนวนเงินใช้คืนก็ควรมาจากค่าขายข้าวในปีนั้น ๆ ในกรณีที่ถูกไปซื้อเครื่องทุ่นแรง อายุ 3-5 ปี

การซื้อสินทรัพย์ซึ่งมีอายุการใช้งานนานก็ย่อมเกี่ยวข้องกับรายได้อื่นเกิดมาจากการใช้สินทรัพย์นั้นภายในระยะเวลาที่ใช้เครื่องจักรเพราะฉะนั้นการใช้สินทรัพย์จะส่งคืนเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยทั้งหมด หรือผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ตามระยะเวลาที่ได้ประโยชน์ก็ได้

4. มีความสะดวก เกษตรกรสามารถได้รับความสะดวกในการกู้ยืมเงิน สามารถติดต่อและรับเงินกู้และบริการคานอื่น ๆ ได้ทันทีเมื่อต้องการ ในเรื่องนี้จึงต้องคำนึงถึงเรื่องระเบียบการติดคองานหนังสือและการคมนาคมระหว่างบุญญและเกษตรกรว่าสะดวกหรือไม่เพียงใด

5. มีมาตรฐานในการวัดผลการใช้สินเชื่อการเกษตร เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผน การควบคุมเงินกู้ให้ได้ประสิทธิภาพ และยังเป็นการวัดฐานะทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากการใช้เงินกู้ในการผลิตว่าเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร หากพบปัญหาหรือปัญหาอุปสรรคใดเกิดขึ้นแล้วจะได้แก้ไขได้ทันเวลาที่

6. ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของเงินทุนค่า ต้นทุนเงินทุนโดยตรงคือ อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันคองจ่ายให้แก่ผู้ฝากเงิน หรือสถาบันการเงินอื่นใด เพื่อนำเงินดังกล่าวมาหมุนเวียนให้เกษตรกรกู้ อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวแตกต่างกันไปตามปริมาณของเงินที่นำมาให้ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนของเงินทุนโดยตรงก็ยังน้อยกว่าต้นทุนของเงินทุนโดยอ้อม อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริหาร เช่น เงินเดือนพนักงาน ค่าจ้าง คาลวงเวลาเมื่อออกทองที่ ค่าใช้จ่ายของสำนักงาน คุรุภัณฑ์ อาคาร เรือนโรง ฯลฯ ซึ่งมีจำนวนสูง อันเป็นผลให้ต้นทุนรวมสูงกว่าต้นทุนของเงินทุนในกิจการอุตสาหกรรม ควยเหตุนี้สถาบันการเงินหลายแห่งจึงไม่มีใครอยากให้ความร่วมมือในการให้สินเชื่อการเกษตร เพราะค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้ประการหนึ่ง และมีความเสี่ยงในการผลิตทางการเกษตรมากอีกประการหนึ่ง ดังนั้นสถาบันการเงินที่อำนวยความสะดวกการเกษตรคานนี้จึงต้องพยายามหาทางที่จะลดค่าใช้จ่ายเหล่านี้ลง รวมทั้งใช้ทรัพย์สินการทั้งกำลังคนและสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

7. การมีศูนย์กลางในการควบคุมการปฏิบัติงานของสถาบันในท้องถิ่นศูนย์กลางนี้เป็นสื่อกลางระหว่างสถาบันผู้ให้กู้และเกษตรกรบุญญ ตลอดจนเป็นแหล่งส่งเสริมวิชาการทางการเกษตรและการบริหารงานสินเชื่อที่ถูกต้องแก่เกษตรกร การที่สถาบันการเงินต้องส่งเสริม

ด้านวิชาการด้วย เพราะเกษตรกรในบ้านเรายังขาดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรในเรื่องการใช้เงินทุน, เงินกู้, การออมทรัพย์ และฐานะการเงินของตนเองอย่างพอเพียง ซึ่งถ้าไม่แนะนำเขาอย่างถูกต้อง เขาอาจจะนำเงินกู้ของสถาบันไปใช้ไม่ถูกทางหรือใช้โดยขาดประสิทธิภาพ อันจะกระทบกระเทือนต่อความสามารถในการชำระหนี้กันแก่สถาบัน วิธีการควบคุมและกำกับสินเชื่อให้ถูกทางเช่นนี้เรียกว่า เป็นการ Supervised Credit ซึ่งนำมาใช้ปฏิบัติในประเทศที่กำลังพัฒนา เกษตรกรขาดการศึกษา หากมีการควบคุมและกำกับสินเชื่อโดยถูกต้องแล้ว ก็ย่อมเกิดประโยชน์กับตัวผู้กู้ที่จะเพิ่มผลผลิตและรายได้ของตนเอง และทำนองเดียวกันสถาบันก็จะมั่นใจได้ว่าเงินกู้นั้นไม่เสี่ยงภัยและไม่สูญเปล่า

ความต้องการของสถาบันการเงินและเกษตรกรผู้กู้

ก่อนที่จะโคกถาวรถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร ควรจะได้ศึกษาถึงความต้องการของสถาบันผู้ให้กู้และตัวเกษตรกรผู้กู้ที่มีต่อกันว่ามีความสัมพันธ์ในรูปใด

ความต้องการของสถาบันผู้ให้กู้ออกเกษตรกรผู้กู้เงิน มีดังนี้คือ

1. เงินกู้อย่างไรที่ผู้กู้ใหญ่ นั้นสามารถเรียกคืนได้ นั่นคือผู้กู้มีความสามารถในการชำระหนี้
2. ผู้กู้อัตราผลตอบแทนที่เหมาะสมคุ้มกับค่าใช้จ่ายของเงินกู้นั้น ๆ ซึ่งรวมทั้งต้นทุนเงินทุน โดยตรงและโดยอ้อม
3. หลักประกันเงินกู้นั้นมีมากน้อยเพียงใด จะมั่นคงหรือไม่กรณีผู้กู้ไม่มีหลักประกันเป็นสินทรัพย์ใด ๆ เลย ก็ต้องพิจารณาความสามารถในการดำเนินการเกษตรและดูทางการเพิ่มผลผลิต ความขยันขันแข็งและความซื่อสัตย์สุจริต
4. จะบริหารเงินกู้อย่างไรจึงจะเสียค่าใช้จ่ายในการให้กู้เงินน้อยที่สุด และมีความปลอดภัยมากที่สุด

ส่วนความต้องการของผู้ที่มีต่อการกู้ยืม หรือสถาบันผู้ให้กู้มีดังนี้คือ

1. เขาสามารถจะนำเงินกู้นั้นไปประโยชน์ใดตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และจำนวนเงินกู้นั้นจำนวนเพียงพอกับความต้องการที่จะใช้และภายในระยะเวลาที่เหมาะสมเพียงใด

2. อัตราดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายในการได้เงินกู้สูงค่าเกินไป
3. มีข้อผูกมัดหรือเงื่อนไขในการชำระหนี้คืนที่เหมาะสม ระยะเวลาใช้คืนควรจะสอดคล้องกับรายได้ของเขา มีอิสระหรือขาดเกินไปสำหรับความสามารถในการหารายได้
4. เขามีความแน่ใจหรือไม่ว่าการกู้เงินดังกล่าวไม่ทำให้เขาต้องแบกภาระมากเกินไป ฐานะของเขาไม่ปลอดภัย เนื่องจากอาจจะถูกเจ้าหน้าที่เรียกมัดจำในภายหลัง
5. การดำเนินงาน ระเบียบและข้อกำหนดต่าง ๆ ของสถาบันเป็นพิธีการยุ่งยาก ซับซ้อน กินเวลานาน การติดต่อยาก คมนาคมลำบาก เจ้าหน้าที่ไม่เป็นธรรมชาติมากนัก

จะเห็นได้ว่า ประเด็นที่แต่ละฝ่ายต้องการตรงกัน คือในเรื่องความมั่นคงและปลอดภัยในการกู้ยืม และค่าใช้จ่ายในการกู้เงินต่ำที่สุด

ลำดับขั้นของการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตร

ลำดับขั้นของการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรมีดังต่อไปนี้คือ

1. การเปิดรับคำขอกู้จากเกษตรกร
2. การสอบสวนหาข้อมูลเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร
3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร
4. การตรวจสอบและควบคุมการใช้สินเชื่อการเกษตร
5. การติดตามชำระหนี้ทั้งคนเงินและดอกเบี้ย
6. การเรียกคืนเงินกู้ในกรณีที่มีเหตุเสียหายแก่สถาบันผู้กู้

จะไดกล่าวถึงขั้นการดำเนินงานต่าง ๆ โดยละเอียดในแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. การเปิดรับคำขอกู้จากเกษตรกร

บริการสินเชื่อการเกษตรของสถาบันการเงิน (ธนาคาร) มี 2 ประเภท ดังนี้คือ

1.1 สินเชื่อการเกษตรประเภทรายบุคคล (Individual) สินเชื่อการเกษตรประเภทนี้ให้เงินกู้แก่เกษตรกรรายใหญ่ที่มีเนื้อที่ประกอบการกว้างขวาง แตะขาดเงินทุนในการดำเนินงาน หรือสำหรับผู้ที่ปรับปรุงกิจการขยายงาน เกษตรกรจะติดต่อกู้จากธนาคารได้ที่สำนักงานใหญ่หรือในเขตจังหวัดที่ธนาคารมีสาขาเปิดทำการอยู่ในท้องที่หรือจังหวัดนั้น ๆ ผู้กู้จะต้องเสนอโครงการขอทำตามแบบฟอร์มของธนาคาร แจงวัตถุประสงค์ในการขอ วัตถุประสงค์การดำเนินงานในแบบฟอร์ม คุณสมบัติผู้กู้ ที่ตั้งของที่ประกอบการ ความสามารถในการชำระเงินคืน ตลอดจนหลักทรัพย์ที่จะนำมาเป็นประกัน และรายละเอียดอื่น ๆ เสนอต่อเจ้าหน้าที่ของธนาคาร

1.2 สินเชื่อการเกษตรประเภทกลุ่ม (Group-joint liability) ในกรณีที่เกษตรกรรายย่อยมีเนื้อที่ประกอบการน้อย หรือไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต้องเช่าจากผู้อื่น ทั้งขาดเงินทุนในการดำเนินงานของตนเฉพาะฤดูกาลหนึ่ง ๆ (ไม่เกิน 1 ปี) ซึ่งไม่สามารถจะขอกู้จากธนาคารเป็นรายบุคคลได้ เช่นนี้แล้ว ธนาคารจะจัดกลุ่มลูกค้าขึ้นในท้องที่นั้น ๆ โดยเลือกสมาชิกซึ่งมีถิ่นฐานบ้านเรือนในละแวกเดียวกัน ทำการผลิตพืชหลักอย่างเดียวกัน เช่น ปลูกข้าว หรือข้าวโพดเป็นพืชหลัก การที่จัดกลุ่มตามประเภทพืชผลเดียวกัน เพื่อสะดวกในการเบิกจ่ายเงินกู้ในเวลาใกล้เคียง การชำระคืนเงินและดอกเบี้ยก็สามารถกำหนดได้พร้อมเพรียงด้วย อันจะเป็นการลดต้นทุนในการให้กู้เงิน

หลังจากที่เกษตรกรได้รับอนุมัติให้จัดตั้งกลุ่มเป็นลูกค้าของธนาคารแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือยื่นคำขอกู้เงินตามจำนวนที่ตนต้องการ โดยแจงวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงิน อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาใช้คืน พร้อมทั้งแจ้งประวัติการดำเนินงานในฟาร์ม คุณสมบัติผู้กู้ ความสามารถในการหารายได้ หลักทรัพย์ (ถ้ามี) ที่จะนำมาประกันและรายละเอียดอื่น ๆ ตามแบบฟอร์มที่ธนาคารวางไว้

2. การสอบสวนหาข้อมูลเพื่อพิจารณาให้สินเชื่อการเกษตร

ดังที่กล่าวมาแล้วถึงข้อแตกต่างในการเกษตรกับอุตสาหกรรมหรือพาณิชยกรรม ดังนั้น เมื่อเกษตรกรไม่ว่าประเภทโดยยื่นคำขอกู้มาให้ธนาคารพิจารณา การสืบสวนประวัติการดำเนินงานจากแหล่งข่าวสารอื่น ๆ เช่นข่าวสารการพาณิชย์ ธนาคารอื่น ๆ ที่เคยติดต่อกับ

กับลูกค้าหรือจากรายชื่อของธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
 เป็นไปไม่ได้ เพราะมีเกษตรกรรายที่จะเข้าชั้นผลิตเป็นการค้าขนาดใหญ่ รายใดที่ผลิตเป็น
 mass production ก็อยู่ในรูปของอุตสาหกรรมแปรรูป ซึ่งรับสินค้าอุตสาหกรรมไปโดย
 เฉพาะ ดังนั้นในการหาข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรเหล่านี้ที่จะทำได้ จึงมี 3 ประการคือ

2.1 การสัมภาษณ์ ในกรณีที่ลูกค้ายื่นคำขอกู้ไว้เรียบร้อยแล้ว สถาบันผู้ใหญ่อาจจะนัด
 วันเวลาใหญ่ขึ้นมาสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขอกู้เงินและประวัติการดำเนินงาน
 ทุน ความสามารถในการหารายได้ ฯลฯ อันจะเป็นการตรวจทานไปกับแบบฟอร์มที่ไต่ถามไว้ต่อ
 ธนาคารหากมีปัญหาหรือข้อสงสัยใด ๆ หรือพบว่าข้อมูลไม่ตรงกันอย่างไร จะไต่ถามไว้เป็น
 ข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวผู้ขอกู้เป็นขั้นแรก

เนื่องจากเกษตรกรไทยส่วนใหญ่คอยการศึกษา บางครั้งจึงเป็นหน้าที่ของผู้สอบสวน
 สืบเชื้อเองที่จะกรอกแบบฟอร์ม คำขอกู้ และเอกสารต่าง ๆ ตามคำบอกเล่าของเกษตรกรผู้
 ขอกู้แล้วจึงให้เกษตรกรผู้ขอกู้ลงลายมือชื่อรับรองหรือประทับลายพิมพ์นิ้วมือรับรอง เอกสาร
 ดังกล่าวเพื่อให้มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

2.2 การไปเยี่ยมเยียนสถานที่ประกอบการ และถิ่นฐานบ้านเรือนของผู้กู้ ในกรณีที่
 เป็นเกษตรกรรายบุคคลหลังจากสัมภาษณ์ จนเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะไปเยี่ยมเยียน
 เพื่อสังเกตการดำเนินงาน ลู่ทางการผลิตด้วยตัวเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องยิ่งขึ้น การไป
 เยี่ยมเยียนดังกล่าวครอบคลุมไปถึงการพิจารณาเพื่อประเมินค่าหลักประกันด้วย ซึ่งหลักประกัน
 ส่วนใหญ่ได้แก่ที่ดิน เรือนโรงของตัวผู้ขอกู้ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจและ
 สอบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. ที่ตั้งและอาณาเขตของไร่นา
2. ความอุดมสมบูรณ์ของดินในการเพาะปลูก
3. การชลประทานเขื่อน คลองฝาย ระบบการส่งน้ำ
4. ภูมิประเทศ และสภาพแวดล้อม
5. ชนิดของพืชและจำนวนเนื้อที่เพาะปลูก, ขนาดของพืช หรือชนิดของผลิตผล

อื่น ๆ เช่น ปศุสัตว์, ประมง

6. งานนอกการเกษตร เช่น รับจ้างเก็บเกี่ยว, บักค้ำ, งานก่อสร้าง
7. รายได้อื่น ๆ จากกาเช่านา ค่าเช่ารถแทรกเตอร์
8. รายได้-รายจ่าย ของไร่นา และของครัวเรือน
9. ปริมาณผลิตผลและราคาที่สามารถจะขายได้
10. ลู่ทางในการเกษตรอื่น ๆ มีแผนจะทำการผลิตอะไรในอนาคต เตรียมการอย่างไร
11. ประวัติการดำเนินงานที่ผ่านมา ความสามารถในการหารายได้ ความสามารถในการชำระหนี้สิน, ความขยันขันแข็ง, ความซื่อสัตย์สุจริต ภาระหนี้สินมีลูกหนี้เจ้าหนี้หรือไม่ว่าจำนวนเท่าใด
12. หลักทรัพย์ที่ใช่ประกันเงินกู้
13. ประวัติส่วนตัวในการดำเนินงาน
14. ข้อสังเกตในตัวบุคคลในครอบครัว

จะเห็นได้ว่าข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ เกษตรกรมิได้จัดทำในรูปงบการเงินหรือรายละเอียดใด ๆ ซึ่งแสดงออกมาเป็นมูลค่าให้เห็นชัดเจน ทำให้ยากต่อการที่จะประเมินฐานะสินทรัพย์และหนี้สินของเกษตรกรโดยง่ายเหมือนกับการประเมินฐานะทางการเงิน เพื่อสินเชื่อทางการค้าหรือทางธนาคารอุตสาหกรรม ดังนั้นการที่จะพิจารณาจากงบการเงินของตัวผู้ขอกู้เองย่อมทำได้เหมือนกับกำรสำรวจเพื่อสินเชื่อทางการค้าหรือเพื่ออุตสาหกรรม

ในกรณีที่ เป็นเกษตรกรรายกลุ่ม เจ้าหนาท่ผู้สอบสวนสินเชื่อใ้ทำการตรวจสอบสถานที่ประกอบการตั้งแต่ตอนที่ธนาคารทำการคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าอยู่ในกลุ่มลูกค้า เท่ากับเป็นการคัดเลือกขั้นแรก การสอบสวนมีรายละเอียดในตัวเอง เกี่ยวกับการสำรวจฐานะเกษตรกรรายบุคคล บางครั้งจะมีรายละเอียดมากกว่ารายบุคคลเพราะผู้ขอกู้ไม่มีหลักทรัพย์ใดเป็นประกัน ทั้งการดำเนินงานของผู้ขอกู้เป็นกลุ่มมีขนาดเล็กกว่าเกษตรกรรายบุคคล เมื่อผู้นั้นได้รับเลือกเข้ากลุ่มลูกค้าธนาคารแล้ว และยื่นคำขอกู้เงินต่อธนาคาร ธนาคารจะไปสอบสวนการดำเนินงานอีกครั้งหนึ่ง แต่คราวนี้ผู้สอบสวนจะมุ่งไปยังข้อมูลในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ หลักประกัน

ความสามารถในการหารายได้ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาให้สินเชื่อแก่
เกษตรกร

ในการไปตรวจสอบ สิ่งแรกที่ควรถึงสถานที่ทำการนี้ เจ้าหน้าที่จะสอบถามจากเพื่อน
บ้านใกล้เคียง เจ้าของร้านค้า ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และเจ้าหน้าที่ของเกษตรกร ถึงความ
ประพฤติ ชื่อเสียง การทำงานเพื่อส่วนรวม ความขยันขันแข็ง ความซื่อสัตย์สุจริต และอื่น ๆ
ผู้สอบสวนมิได้พิจารณาแต่ตัวผู้ขอกู้คนเดียว หากยังรวมถึงครอบครัวของผู้ขออีกด้วย ครอบครัว
ผู้ขอที่มีจำนวนสมาชิกมากเกินไป หรือไม่อยู่ในวัยทำงานยอมก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง
แม้ตัวผู้ขอกู้จะเป็นผู้มีความสามารถก็ตามแต่ก็เกินกำลังที่เขาจะแบกรับหนี้สินได้แก่ลำพัง
ความรวมมือรวมใจในครอบครัว การไม่ปล่อยให้เวลาให้สินไปโดยเปล่าประโยชน์ จะเป็นเครื่อง
แสดงให้เห็นความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคต

หลังจากรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการได้แล้ว ผู้สอบสวนจะกรอกรายละเอียด
เหล่านี้ในแบบฟอร์ม รายงาน การสำรวจฐานะเกษตรกรของธนาคาร รวมทั้งเสนอขอคิดเห็น
ส่วนตัว เป็นการสรุปความตามที่ตนเองได้สังเกตมาทั้งหมด เพื่อเสนอให้เจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติสินเชื่อ
พิจารณาต่อไป จะเห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ผู้สอบสวนสินเชื่อต้องเป็นผู้มีความสามารถและมีประสพ
การณ์ในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงอันเป็นภูมิหลังของเกษตรกร ข้อมูลบางอย่างไม่อาจจะแปล
ออกมาเป็นตัวเลขได้ ดังนั้น ถ้าผู้สอบสวนไม่มีความรู้ก็อาจจะได้ข้อมูลที่ผิดจากความเป็น
จริงได้ เจ้าหน้าที่ผู้สอบสวนสินเชื่อจึงเป็นส่วนสำคัญในการเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่
ผู้อนุมัติพิจารณาเพื่อให้สินเชื่อในขั้นต่อไป

2.3 ประวัติของผู้ขออยู่กับธนาคาร ในกรณีที่ผู้ขอเป็นลูกคาเงา ธนาคารยอมติดตาม
ดูประวัติการชำระหนี้ ความสามารถในการเพิ่มผลผลิต เนื่องจากธนาคารมีการตรวจสอบการ
ใช้เงินกู้ด้วย ฐานะของเกษตรกรจะเป็นเครื่องบอถึงความสำเร็จและสมรรถภาพของผู้ขอ
เป็นอย่างดี ในกรณีที่ผู้ขอมีเงินฝาก หรือมีการติดต่อกับเรื่องใด ๆ กับธนาคาร เรื่องต่าง ๆ
เหล่านี้จะนำมาพิจารณาพร้อมกันไปด้วย เจ้าหน้าที่ผู้วิเคราะห์หนี้เชื่อควรจะได้รับข้อมูลต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ขอไว้ในแฟ้มสินเชื่อ เพื่อสะดวกในการติดตามและวิเคราะห์การดำเนินงาน
ได้ทันทางที่

ในเรื่องการสอบถามประวัติจากธนาคารอื่น หรือสถาบันอื่น ๆ นั้น กระทำไต่
 ยากเพราะแต่ละธนาคารหรือสถาบันการ เกษตรตั้งข้อกำหนดไว่ว่าจะไม่ให้ความช่วยเหลือข่า
 ขอนแก่เกษตรกรรคนเดียวกัน เว้นแต่กรณีที่ผู้ยื่นลาออกจากลูกคธนาคารหนึ่งโดยปราศจาก
 หนี้สินภาระผูกพันใด ๆ ย่อมจะสมัครขอเป็นลูกคของธนาคารอื่น ๆ หรือสหกรณ์ใด หนึ่ง ถ้า
 ปรากฏว่าเกษตรกรผู้สมัคร เป็นลูกคของธนาคารนั้น เคยถูกถอนสภาพการ เป็นลูกคจาก
 สถาบันอื่น ๆ เพราะเหตุทุจริตใด ๆ แล้ว ผู้ยื่นจะขอเขาสมัครเป็นลูกคของสถาบันแห่งใหม่
 ไม่ได้

3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้สินเชื่อการ เกษตร

เมื่อสถาบันผู้ให้สินเชื่อทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว
 ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สินเชื่อซึ่งมีหน้าที่อนุมัติสินเชื่อการ เกษตรจะต้องทำการพิจารณา หลัก
 เกณฑ์โดยทั่วไปในการพิจารณาของสถาบันการเงินไม่ว่าประเภทใดมีอยู่ 6 ประการ คือ

3.1 คุณสมบัติของผู้ขอกู้ (Character) คุณสมบัติหมายถึงรวมถึงความซื่อ
 สัตย์ในการดำเนินงานเกษตร ความสามารถในการจัดการ ความขยันขันแข็ง ประวัติการชำระหนี้
 ค้างเค็มกับธนาคาร ความสามารถในการเพิ่มพูนรายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจที่ขึ้นมากน้อยเพียงไร
 เกษตรกรมีความรู้ในการเกษตรและการใช้สินเชื่อเกษตรหรือไม่ ข้อที่พิจารณาว่าผู้ขอกู้มีความ
 สามารถในการดำเนินการเกษตรมีดังต่อไปนี้คือ

3.1.1 วิธีการทำไร่นาซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าโคผลดี มีใช้ยึดถือแต่วิธี
 การเก่า ๆ ที่ล้าสมัย ลินเปลืองค่าใช้จ่าย และยังคงผลผลิตน้อยอีกด้วย

3.1.2 -การดำเนินงานที่เหมาะสมกับระยะเวลาปลูกปลูก ค้างที่กล่าว
 มาแล้วว่า การเกษตรขึ้นอยู่กับลักษณะทางธรรมชาติที่เราควบคุมไม่ได้ ถ้าชาวนาไปปลูกข้าว
 ในนาแล้ง ซึ่งขาดฝนแล้ว ก็ยอมเป็นการสูญเปล่า

3.1.3 ระยะเวลาของตนเองและเวลาของครอบครัวในการผลิตอย่าง
 เต็มที่และมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชหมุนเวียน หรือเลี้ยงสัตว์ในระหว่างฤดูกาลขายผลิตผล นอก
 จากจะเพิ่มพูนรายได้แล้วยังเป็นการฝึกหัดให้เกษตรกรมีความชำนาญในงานเกษตรคานอื่น ๆ มี
 ใจชำนาญแต่ปลูกข้าวแต่อย่างเดียว

3.1.4 วางแผนการผลิตให้เหมาะสมกับระยะเวลาการใช้หนี้และความต้องการบริโภคในครัวเรือน เกษตรกรผู้กู้ไม่ควรจะผลิตไปหมดทุกฤดูกาลหนึ่ง ๆ แล้วเริ่มใหม่วนเวียนกันอยู่เช่นนี้ โดยไม่คำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องกินต้องใช้ ตลอดจนภาระหนี้สินที่อาจจะเพิ่มขึ้นในอนาคต เกษตรกรควรประมาณจำนวนเงินใช้จ่ายในครัวเรือน จำนวนเงินที่ต้องนำไปชำระหนี้ และกำหนดเวลาที่เกี่ยวข้องของเสียก่อนแล้วจึงวางแผนการผลิตเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายเพื่อการนี้ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เกษตรกรควรทำงบประมาณการผลิตไว้ในใจของตนเอง โดยสอดคล้องกับงบประมาณเงินสด และงบประมาณรายจ่าย

3.1.5 ความสามารถในการนำผลผลิตออกขายในตลาดในราคาสูงที่สุดภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนการผลิต กำหนดเวลาชำระหนี้และความต้องการบริโภคในครัวเรือน

3.1.6 สินทรัพย์ในไร่นาเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงฐานะและความสามารถของเกษตรกร

3.1.7 อายุและสุขภาพของเกษตรกรผู้กู้ แม่ผู้ขอกู้จะเป็นผู้ตั้งใจจริง และมีความขยันขันแข็งในการประกอบกิจการ หากแต่มีอายุมากเกินไป หรือสุขภาพไม่แข็งแรง ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกษตรได้ ขอนี้มีได้แก่ เพงเล็งที่ตัวเกษตรกรแต่ผู้เดียว แต่รวมถึงครอบครัวของเกษตรกรด้วย การที่ผู้ขอกู้ต้องรับภาระในการรักษาสมาชิกในครอบครัวที่ป่วยไข้อยู่เสมอ ๆ ก็เป็นเหตุให้รายได้ไม่ครบรายจ่าย ก็เป็นการเสี่ยงภัยที่จะให้สินเชื่ออีก

การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอกู้แบ่งเป็น 2 กรณีคือ

1. กรณีที่เป็นลูกค้าใหม่มีการพิจารณา 2 ครั้งคือ เมื่อสำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้าในขั้นต้นอันเป็นการคัดเลือกรั้งแรก ส่วนการพิจารณาครั้งหลังคือการพิจารณาใหญ่หรือไม่ในวงเงินเท่าใด ระยะเวลาเท่าใด

2. กรณีที่เป็นลูกค้าดั้งเดิม การติดตามประวัติเก่า การสำรวจ ฐานะทรัพย์สินและหนี้สินในปัจจุบันเปรียบเทียบกับฐานะในอดีตจะช่วยให้ธนาคารพิจารณาคุณสมบัติของผู้กู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน ในการยื่นคำขอกู้แต่ละราย เกษตรกรต้องแสดงความประสงค์กับธนาคารเสียก่อน คนจะเอาเงินไปทำอะไร เช่นเอาไปเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตพืชผลประจำปี เช่นซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ยารักษาโรค ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ฯลฯ หรือว่าคนจะนำไปซื้อเครื่องทุ่นแรง ปรับปรุงบุกเบิกที่ดิน ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไหลลประโยชน์เกินกว่า 1 ปีขึ้นไป ธนาคารส่วนใหญ่ไ้แบ่งเงินกู้ไว้ 3 ประเภท ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 คือ เงินกู้ระยะสั้น, เงินกู้ระยะปานกลาง และเงินกู้ระยะยาว ผู้อนุมัติเงินกู้ควรจะได้พิจารณาเสียก่อน เงินกู้ดังกล่าวนี้ เกษตรกรจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์นอกเงยเพียงไร โดยตรวจตราจากแผนการผลิตหรือโครงการผลิตซึ่งเป็นผลมาจากเงินกู้นั้น ดังนั้นเกษตรกรต้องวางแผนการผลิตไว่ล่วงหน้าโดยคาคคะเนจำนวนเงินทุนที่ต้องการใช้เป็นรายงวคว่าจะเป็นเมื่อใด จำนวนเท่าใด และเมื่อดำเนินการผลิตสำเร็จแล้ว จะก่อให้เกิดรายได้เท่าใด เมื่อใด พอเพียงที่จะชดใช้หนี้สินภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ อย่างไรก็ตามการประมาณความต้องการนั้นก็ต้องอาศัยลำดับความสำคัญแห่งความต้องการไว้ด้วย เพราะเป็นไปไม่ได้ที่สถาบันทั้ง เอกชนและรัฐบาลจะมีกำลังพอที่จะตอบสนองความต้องการของเกษตรกรทุก ๆ คนได้ ดังนั้นเมื่อประมาณความต้องการแล้วก็ต้องให้ลำดับความตองการก่อนหลังตามความสำคัญ เพื่อให้สถาบัน พิจารณาใหญ่ไ้ตามความจำเป็นตามลำดับดังกล่าว

ถ้าเราพิจารณาลำดับความสำคัญวัตถุประสงค์ของการกู้เอง ก็อาจจะแบ่งได้ดังนี้คือ

3.2.1 ความจำเป็นทางการเกษตร (necessities) ได้แก่ การซื้อเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช อาหารสัตว์ ยุงฉาง และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงไร่นาอันเป็นสิ่งสำคัญอันดับหนึ่งของการผลิตที่จะต้องนำมาพิจารณาาก่อน

3.2.2 ความจำเป็นรองลงมา (needs) ได้แก่ คาซอมแซม ซ่อมเครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งไม่เป็นต้นทุนการผลิตทางเกษตรโดยตรง

3.2.3 ความต้องการทั่วไป (wants) ได้แก่ ความต้องการสิ่งของค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งไม่มีส่วนในการผลิตทางการเกษตรโดยตรง

เมื่อใดสำคัญแล้ว ขึ้นต่อก็คือ ประมาณจำนวนเงินที่ต้องการใช้ ประมาณรายได้ที่คาดว่าจะได้ รับตามแผนงาน การให้สำคัญกับสำคัญของแผนงาน ของความต้องการสินเชื่อจะช่วยให้สถาบันพิจารณาความเป็นของเกษตรกรได้ถูกต้องและสะดวกต่อการให้ความช่วยเหลือ

3.3 ความสามารถในการชำระหนี้ หรืออำนาจในการชำระหนี้ เราจะพิจารณาจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดรายได้ เกษตรกรมีความสามารถในการหารายได้เพียงใด การพิจารณานี้ดูได้จาก

3.3.1 ประสิทธิภาพการผลิตของไรนา จากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดิน ลมฟ้าอากาศ พืชพันธุ์ การชลประทาน การอนุรักษ์ธรรมชาติมีมากน้อยเพียงใด เท่าที่เป็นอยู่นั้นจะเพิ่มประสิทธิภาพแก่ไรนาหรือไม่ หรือต้องใช้เทคนิคทางการเกษตร เขาช่วย

3.3.2 ขนาดของไรนา มีขนาดที่พอเพียงกับการผลิตเพื่อบริโภคและชำระหนี้ หรือรวมทั้งผลิตเพื่อการค้าขาย

3.3.3 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายการจักรุปงาน เหมาะสมเพียงใด ความขยันขันแข็ง ประสิทธิภาพ ความเฉลียวฉลาด ความมีอนามัยของเกษตรกรและครอบครัวตลอดจนประวัติการชำระหนี้เดิม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน³ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรเป็นผู้น่าเชื่อถือสมควรพร้อมเพียงใด สำหรับการให้สินเชื่อ

³ ครัวเรือน หมายถึงครัวเรือนสามัญ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลคนเดี่ยวหรือกลุ่มบุคคลเรียกว่าสมาชิกของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในบ้านหรือเคหสถาน หรือที่อยู่อาศัยแห่งหนึ่งรวมกันโดยประกอบอาหารและใช้สิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพร่วมกัน บุคคลที่อยู่รวมกันนี้จะเป็ญาติพี่น้องกันหรือไม่ก็ได้ โดยมีสมาชิกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน ดังนั้นค่าใช้จ่ายของครัวเรือน คือยอดรวมจำนวนเงินที่สมาชิกของครัวเรือนใช้จ่ายไปเพื่อซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ

3.3.4 ภาวะตลาด เนื่องจากสินค้าทางเกษตรกรรมมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าทางอุตสาหกรรมทั้งโลกมาแล้ว ดังนั้นตลาดของสินค้าดังกล่าวจึงไม่แน่นอน ราคาผลิตผลขึ้น ๆ ลง ๆ ทั้งตามฤดูกาลตามภาวะเศรษฐกิจ หรือเหตุการณ์ทางธรรมชาติ นอกจากนี้ผู้ผลิตคือ เกษตรกรยังไม่มีอำนาจในการตั้งราคาหรือในการควบคุมอุปทานของตนเองให้ เป็นไปตามอุปสงค์ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐบาลที่จะต้องเข้ามาดำเนินงานในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กรมกองต่าง ๆ หรือในรูปของสหกรณ์การผลิต การขาย นอกจากนี้รัฐยังต้องอำนวยความสะดวกด้านการสาธารณูปโภค อาทิเช่น การขนส่ง การคมนาคม เป็นต้น

ดังนั้น ในการพิจารณาให้เกษตรกรกู้ยืม จึงต้องพิจารณาดังความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร เป็นข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง เกษตรกรที่ชำระหนี้ได้ก็ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- ก. ขนาดของไร่นาใหญ่พอที่จะอำนวยความสะดวกได้พอเพียง การมีขนาดไร่นาเล็กเกินไปอาจอยู่เพียงเพื่อยังชีพและชำระหนี้เท่านั้น ซึ่งเท่ากับไม่ได้ผลิตผลเพิ่มแต่อย่างใด
- ข. ปริมาณผลผลิตต่อหน่วยสูง ทั้งนี้เป็นผลจากการมีพื้นดินอุดมสมบูรณ์ ดินฟ้าอากาศดี ในเขตชลประทาน หรือการใช้เทคนิคทางการเกษตรเข้าช่วย ในการผลิต เป็นต้น
- ค. ราคาผลิตผลอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ขึ้นกับอุปสงค์ของตลาดและภาวะเศรษฐกิจของโลก ของประเทศ หากมีอุปสงค์ในสินค้านั้นมากในขณะที่มีอุปทานน้อยก็จะทำให้ราคาสูงขึ้น
- ง. ต้นทุนในการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำ การมีที่ดินอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องอาศัยปุ๋ย หรือการมีที่ดินของตนเองโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าหรือมีรายได้พอเพียง ไม่มีหนี้สินค่างรุงรัง จะทำให้ต้นทุนในการผลิตต่อไร่นา รายได้สุทธิส่วนที่จะกลับมาสู่เจ้าของก็มีมากขึ้น

จ. ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่ำ เนื่องจากการทำไร่นาไม่ใช่ธุรกิจที่จะแยกส่วนเจ้าของออกจากการผลิตโดยเด็ดขาด อยู่ที่ตัวเกษตรกรเองที่จะต้องควบคุมงบประมาณค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้ถูกต้อง มีค่าใช้จ่ายไปในทางพิธีกรรมสังคม หรือใช้ในอบายมุขต่าง ๆ อันจะทำให้

รายได้ไม่พอรายจ่าย และเกิดหนี้สินขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก จนไม่อาจจะหลุดจากภาวะหนี้สินได้

3.4 ฐานะการเงินและความก้าวหน้าของเกษตรกรผู้กู้ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงภัยในการให้สินเชื่อการเกษตร ธนาคารต้องพิจารณาถึงความสามารถและความพยายามของผู้กู้ในการชำระเงินคืนเงินกู้ภายในระยะเวลาที่กำหนด การพิจารณาข้อมูลดังกล่าวจากงบแสดงฐานะการเงินที่ถูกต้องถือไว้ว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญส่วนหนึ่งซึ่งธนาคารต้องการ เพื่อจะหยั่งถึงความมั่นคงหรือความสามารถในการชำระหนี้ อย่างไรก็ตามการที่จะให้เกษตรกรเสนองบแสดงฐานะการเงินของตนเองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงย่อมทำได้ยาก ดังนั้นธนาคารจึงจัดข้อมูลซึ่งแสดงฐานะการเงินของเกษตรกรไว้อย่างเรียบร้อยในรายงานการสำรวจฐานะเกษตรกร เพื่อสะดวกแก่การวิเคราะห์ในภายหลัง การจัดข้อมูลดังกล่าวเพื่อวิเคราะห์ในเรื่องต่อไปนี้

3.4.1 ทุนหมุนเวียนสุทธิของเกษตรกร หรืออัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน ถ้าสินทรัพย์หมุนเวียนหรือสินทรัพย์เดินสัพักสูงกว่าหนี้สินหมุนเวียนหรือหนี้สินเดินสัพัก แสดงว่า เกษตรกรมีสินทรัพย์เดินสัพักพอเพียงที่จะชำระหนี้สินเดินสัพักได้ อันแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ในระยะสั้น

3.4.2 ลักษณะของสินทรัพย์หมุนเวียน เป็นประเภทใดและลักษณะใบบาง เช่น เป็นเงินสด หรือพืชผล หรือปศุสัตว์ ฯลฯ และรายการดังกล่าวเป็นจำนวนเท่าใด

3.4.3 หนี้สินระยะยาวที่จำนองค้ำยอสังหาริมทรัพย์ มีมากน้อยเพียงใด ต้องชำระแต่ละงวดเท่าใด หนี้สินดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อการกู้เงินครั้งใหม่จากธนาคารหรือไม่

3.4.4 รายได้สุทธิหรือกำไรขาดทุนสุทธิของเกษตรกรแต่ละคน รายได้สุทธิคือรายได้รวมทั้งหมดหักด้วยรายจ่ายรวมทั้งหมด รายได้รวมได้แก่รายได้ในงานเกษตรและรายได้นอกการเกษตร ในทำนองเดียวกันรายจ่ายรวมประกอบด้วยรายจ่ายในการเกษตร, รายจ่ายในครัวเรือนและรายจ่ายอื่น ๆ การพิจารณารายได้สุทธิแสดงถึงความสามารถในการหารายได้ของเกษตรกร

การวิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ต้องอาศัยประสบการณ์และดุลยพินิจของพนักงานผู้ทำการสอบสวนในการกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับฐานะการเงิน ในรายงานการสำรวจฐานะเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

3.5 หลักประกันเงินกู้ อันที่จริงหลักประกันเงินกู้ที่สำคัญ คือความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในการงาน และครอบครัว แต่เนื่องจากสถาบันผู้ให้กู้ไม่ต้องการให้เกิดความเสี่ยงภัยมากและยังเห็นควยวากการมีหลักประกันกระชั้นใหญ่ กูเร่งประกอบการผลิตที่สูงขึ้นเพื่อหารายได้มาไถ่ถอนหลักประกันคืน ถ้าจะกล่าวถึงผลดีและผลเสียในการมีหลักประกันเป็นดังนี้คือ

- ผลดี
- (1) ให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้ให้กู้ว่ามีทางเรียกเงินกู้คืนได้จากหลักทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันนั้น
  - (2) การจำนำหรือจำนองทรัพย์สินเป็นการซึ่งกระตุ้นให้เกษตรกรทำไร่นาให้ดีขึ้นเพื่อไถ่ถอนหลักทรัพย์สินคืน
  - (3) เป็นการป้องกันมิให้เกษตรกรเอาสินทรัพย์ไปจำนำหรือจำนองเป็นประกันต่อหน้ารายอื่น ๆ
  - (4) ในกรณีที่พืชผลเสียหาย ผู้ให้กูยอมปลดปล่อยและยังอยู่ในฐานะที่อาจจะทำสัญญาเงินกู้ใหม่แก่เกษตรกรได้

- ผลเสีย
- (1) ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการดำเนินการทำสัญญาตามกฎหมาย เช่น สัญญาเงินกู้ สัญญาจำนำจำนองสินทรัพย์
  - (2) การดำเนินงานตามข้อ (1) เสียเวลาและยุ่งยาก เติมไปด้วยพิธีการ

โดยปกติหลักทรัพย์สินที่ใช่เป็นประกันหนี้เงินกู้ต่อธนาคารใดแก ที่ดิน หรือเรือนโรงซึ่งติดอยู่กับที่ดิน บางครั้งก็พืชผลที่เก็บเกี่ยวได้เป็นประกันต่อเงินกู้ ในกรณีที่วงเงินกู้ไม่สูงนัก และผู้กู้เองก็ไม่มีหลักทรัพย์สินใด ๆ ค่าประกันนอกจากพืชผลในภายหลัง ก็อาจจะใช้บุคคลค่าประกันแทน โดยอาศัยหลักความรับผิดชอบร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม คือ ค่าประกันซึ่งกันและกัน การจะค่าประกันจะสุกคืนไปต่อเมื่อลูกหนี้ทุกคนได้ชำระเงินกู้แก่ธนาคารจนหมดภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.6 การพิจารณาเท่าที่กล่าวมาจะไม่สมบูรณ์ ถ้าหากเจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติไม่ได้อภิปรายสภาพทางเศรษฐกิจ (Economic conditions). เขาไปควย เจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติให้สินเชื่อ การเกษตร ควรจะต้องมีความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการหมุนเวียนของวัฏจักรทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิค การบริโภค การผลิต ของทางการจำหน่าย ตลาด การเปลี่ยนแปลงนโยบายข้อกำหนดกฎเกณฑ์และพระราชบัญญัติต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการเกษตร และการส่งเสริมการเกษตร จะเห็นได้ว่าสินค้าทางเกษตรกรรมเป็นตัวที่นำปัญหาไปสู่รัฐบาลมากที่สุด เนื่องจากลักษณะความผันแปรทางธรรมชาติ ซึ่งยากแก่การควบคุมอุปทานให้เพียงพอกับอุปสงค์ เจ้าหน้าที่ผู้อนุมัติควรจะศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับพืชผลที่เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ การคาดคะเนอุปสงค์สินค้าการเกษตรในอนาคตจะช่วยให้การวางแผนการผลิตได้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นการประกันว่าผลผลิตดังกล่าวจะขายได้ในราคาดีตลาดได้อย่างมั่นคง ธนาคารผู้เป็นเจ้าของเงินทุนโดยตรง กังนั้ น ผู้อนุมัติสินเชื่อของธนาคารจึงต้องเป็นนักพยากรณ์เศรษฐกิจด้านหนึ่งควย

4. การตรวจสอบและควบคุมการใช้สินเชื่อการเกษตร

โดยเหตุที่ธนาคารต้องการให้เกษตรกรรายรายใช้สินเชื่อให้โดยผลดีและถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ ธนาคารจึงต้องกำกับควบคุม, ดูแล และแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรในการใช้สินเชื่ออย่างใกล้ชิด แผนงานที่สำคัญในการควบคุมและกำกับสินเชื่อมีดังต่อไปนี้คือ

4.1 การวางแผนไรนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น เกษตรกรต้องการปลูกข้าว เป็นพืชหลักในฤดูกาลสั้น ๆ เขาต้องการปัจจัยการผลิตอะไรบ้าง เช่น พันธุ์ข้าว ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช เครื่องนุ่งห่ม แรงงาน ฯลฯ ปัจจัยแต่ละอย่างนี้ต้องการเมื่อใด จำนวนเท่าใด ตัวเกษตรกรเองมีรายได้หรือมีเงินออมอยู่แล้วเท่าใด ถ้าเขาขาดแคลนเงินลงทุนเขาจะหามาได้ทางใดบ้าง เช่น อาจจะถูกเงินจากธนาคารฯ หรือเอกชน หรือจะขายสินทรัพย์ในไรนา การวางแผนไรนาคังกล่าวเป็นการประมาณความต้องการเงินสดของเกษตรกรในช่วงหนึ่ง ๆ ระยะเวลาจะยาวสั้นเพียงใดขึ้นกับลักษณะของพืชผลและวิธีการดำเนินงาน

4.2 ไพบริการส่งเสริมการเกษตรด้านการใช้ปุ๋ย พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ เทคนิคในการเกษตรการปราบศัตรูพืช การใช้เครื่องทุ่นแรง ฯลฯ บริการเหล่านี้เป็นการส่งเสริมงานการให้สินเชื่อกการเกษตรใหม่ผลดียิ่งขึ้นนอกจากนี้สถาบันการเงินอาจจะให้สวัสดิการในชนบทคานอื่น ๆ ควบ เช่น โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท มีโครงการสร้างถนน ซุกบ่อน้ำ อนามัยชนบท และอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานและเกษตรกร

4.3 การติดตามผลงาน หลังจากธนาคารได้จ่ายเงินกู้ไปแล้ว ธนาคารจำเป็นต้องมีการติดตามผลงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการดูแลว่าเกษตรกรนั้นได้ทำตามโครงการที่ยื่นแสดงไว้กับธนาคารหรือไม่ การติดตามผลงานเท่ากับเป็นการรักษามลประโยชน์ของธนาคาร พนักงานผู้สอบสวนและควบคุมสินเชื่อก็จะเป็นผู้สำรวจว่าเกษตรกรผู้ใดนำเงินนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากน้อยแค่ไหน และถูกต้องตามวัตถุประสงค์เพียงใด สิ่งเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้หากเกษตรกรนำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องตามจุดประสงค์และไม่เกิดประโยชน์อันใดแล้ว ก็ย่อมเกิดการผิดพลาดในเรื่องการชำระหนี้ในภายหลังอันจะกระทบกระเทือนต่อธนาคารผู้ใหญ่โดยตรงไปด้วย

โดยปกติ การติดตามผลงานจะทำอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง คือ

1. ก่อนอนุมัติเงินกู้ เมื่อเกษตรกรยื่นคำขอกู้ หรือแสดงความจำนงเข้าเป็นสมาชิกเจ้าหน้าที่สินเชื่อในท้องที่ต้งไปสำรวจฐานะเกษตรกรว่าตรงตามขอเท็จจริงที่ไว้ไว้กับธนาคารหรือไม่เพื่อนำไปพิจารณาใหญ่เงิน

2. หลังจากอนุมัติเงินกู้แล้ว เจ้าหน้าที่ควรเดินทางไปตรวจตราการดำเนินงานการเกษตรว่า ได้ใช้เงินกู้ไปถูกต้องตามที่แจ้งไว้กับธนาคารหรือไม่ หากงานใดไม่เป็นผลตามกำหนดก็มีสาเหตุมาจากเรื่องใด ถ้าแก้ไขได้ก็จะไคหาทางขจัดปัญหาเหล่านั้นก่อนที่จะลุกลามไปมากมาย การติดตามครั้งที่สองนี้ ควรมีเจ้าหน้าที่วิชาการเกษตรให้คำแนะนำเทคนิคในการผลิตและให้บริการด้านวิชาการอื่น ๆ แก่เกษตรกรพร้อมกันไปด้วย

3. ก่อนเก็บเกี่ยวผลโค (ระยะเวลาเก็บเกี่ยวจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทและลักษณะของพืชผล) เมื่อเกษตรกรเริ่มเก็บเกี่ยวผลโคเพื่อนำไปขายเจ้าหน้าที่ควรเดินทางไปตรวจสอบผลโคจากนาไร่ของเกษตรกรว่าโคปริมาณตามที่คาดคะเนไว้เมื่อตอนขอกู้หรือไม่ ปริมาณ

และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ในนาไรจะแสดงให้เห็นรายได้ที่จะไถ่กลับคืนมาชำระหนี้ต่อธนาคารในอนาคตนั่นเอง

ประโยชน์ที่จะไถ่จากการติดตามผลงานมีดังนี้คือ

- (1) เป็นการดูแลการใช้เงินกู้ของเกษตรกรผู้ขอกู้ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่
- (2) เป็นโอกาสอันดีที่เจ้าหน้าที่โคลงเสริมแนะนำการเกษตรแผนใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตและยกระดับการครองชีพของสมาชิก
- (3) เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร สร้างนิสัยให้เกษตรกรในการติดต่อกับธนาคารในเรื่องการฝากเงิน บริการธนาคารอื่น ๆ สร้างความนิยมให้กับธนาคารควย

5. การติดตามชำระหนี้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย

เมื่อใกล้วันถึงกำหนดในสัญญาเงินเจ้าหน้าที่ทางกองการบัญชีจะเป็นผู้ติดตามดอกเบี้ยตามยอดหนี้คงค้างในบัญชี ส่วนเจ้าหน้าที่ควบคุมจะจดหมายเตือนการชำระหนี้ไปยังผู้กู้เป็นการล่วงหน้าโดยแจ้งต้นเงินและดอกเบี้ยที่เกษตรกรผู้นั้นต้องชำระคืนธนาคารเมื่อถึงกำหนด

ในกรณีเกษตรกรผู้ได้รับจดหมายเตือนมีเหตุขัดข้องไม่สามารถนำเงินมาชำระธนาคารได้ตามกำหนด ก็อาจเข้ามาขอผ่อนการชำระหนี้กับธนาคารโดยอาจเหตุจำเป็นเพื่อธนาคารจะได้พิจารณาเลื่อนกำหนดชำระหนี้ออกไป

6. การเรียกคืนเงินกู้ในกรณีที่มีเหตุเสียหายแก่สถาบันผู้ให้กู้

ธนาคารอาจจะเรียกคืนเงินกู้จากเกษตรกร (ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย) แม้จะยังไม่ถึงกำหนดในสัญญาก็ตามหากมีเหตุอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคาร ทั้งนี้ธนาคารแต่ละแห่งจะไต่ระบบสภาวะแห่งการเรียกคืนเงินกู้ไว้ในขอบข่ายกับการกู้เงินของธนาคารโดยชัดเจน หากเกษตรกรผู้กู้ไม่ยินยอมชำระหนี้ธนาคารย่อมดำเนินการทางกฎหมายเพื่อบังคับคดีใหญ่กู้ชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นไป